

Frederic Clascar i Sanou
Semblança biogràfica

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
SEMBLANCES BIOGRÀFIQUES, LVI

Frederic Clascar i Sanou
Semblança biogràfica

Conferència pronunciada davant el Ple per
JOSEP MASSOT I MUNTANER
el dia 27 de febrer de 2012

BARCELONA
2012

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP

Massot i Muntaner, Josep, 1941-

Frederic Clascar i Sanou : semblança biogràfica. – (Semblances biogràfiques ; 56)

A la coberta: Institut d'Estudis Catalans, Secció Filològica. – Referències bibliogràfiques

ISBN 9788499651279

I. Institut d'Estudis Catalans. Secció Filològica II. Títol III. Col·lecció: Semblances biogràfiques ; 56

1. Clascar, Frederic, 1873-1919 2. Sacerdots – Catalunya – Biografia

3. Intelectuals – Catalunya – Biografia

929Clascar, Frederic

© Josep Massot i Muntaner

© 2012, Institut d'Estudis Catalans, per a aquesta edició

Carrer del Carme, 47. 08001 Barcelona

Primera edició: juliol del 2012

Tiratge: 275 exemplars

Text revisat lingüísticament per la Unitat de Correcció del Servei Editorial de l'IEC

Compost per Víctor Igual, SL

Imprès a Service Point FMI, SA

ISBN: 978-84-9965-127-9

Dipòsit Legal: B-23178-2012

Són rigorosament prohibides, sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment i suport, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic, la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec comercial, la inclusió total o parcial en bases de dades i la consulta a través de xarxa telemàtica o d'Internet. Les infraccions d'aquests drets estan sotmeses a les sancions establertes per les lleis.

INTRODUCCIÓ

Voldria agrair al secretari general de l'Institut i al president de la seva Secció Filològica que m'hagin demanat una breu semblança d'un dels homes més eminents que han passat per aquesta casa. Quan fa més de quaranta anys vaig començar a estudiar la història religiosa de la Catalunya contemporània, especialment des del punt de vista intel·lectual, em va sobtar des d'un primer moment l'omnipresència que hi tenia mossèn Frederic Clascar i la seva qualitat de precursor d'iniciatives que prendrien increment més endavant: el moviment litúrgic, el moviment bíblic, la renovació de la catequesi, la divulgació del llibre religiós en català..., tot això al costat d'una activitat ministerial que el posava en contacte amb els sectors més diversos i amb persones tan rellevants com el polític Enric Prat de la Riba, l'escriptor Joan Maragall o el poeta Miquel Ferrà, però que no deixava de banda qualsevol que tenia necessitat de la seva ajuda o del seu consell. En estudiar alhora l'obra de l'Institut d'Estudis Catalans i dels seus membres em va sorprendre igualment i d'una manera molt grata que mossèn Clascar fos elogiat sense reserves per Lluís Nicolau d'Olwer, per Jaume Bofill i Mates o per Josep M. de Sagarra i que se situés al costat de Pompeu Fabra en les baralles que va mantenir amb mossèn Antoni M. Alcover, i encara que fes de mitjancer entre Fabra i Maria Antònia Salvà per llimar les discrepàncies que hi hagués pogut haver respecte a l'edició per part de l'Institut de la traducció de la *Mireia* de Frederic Mistral, feta per la poeta mallorquina.

L'admiració que sentia per la tasca de Frederic Clascar em dugué a cercar infructuosament els seus papers al Seminari de Barcelona i al gran arxiu d'història contemporània de Catalunya format pel meu amic mossèn Joan Bonet i Baltà, ara també conservat a la Facultat de Teologia de Catalunya. Finalment, vaig poder

esbrinar que un bon feix de documentació referent a Clascar es trobava a l'arxiu que Lluís Nicolau d'Olwer va deixar a Barcelona en partir cap a l'exili i que des de fa temps és a l'Abadia de Montserrat.¹ Això em va permetre de treballar-hi amb calma i d'aclarir nombrosos punts obscurs de la seva biografia, que vaig poder completar amb la consulta del ric fons de l'arxiu de l'Institut, especialment les actes de la Secció Filològica i alguns manuscrits relacionats amb les traduccions de la Bíblia empreses per Clascar. Les meves recerques, sintetitzades a la cinquena sèrie d'*Escriptors i erudits contemporanis* (Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2005), van coincidir amb un treball d'alta divulgació dut a terme per un estudiós dels fills de Santa Coloma de Farners, el jurista Josep M. Mas i Solench, que va resumir d'una manera admirable en cent setanta pàgines tots els aspectes de la rica personalitat i de l'extensa i variada obra de Clascar.² Em limitaré, doncs, a presentar les línies generals d'una semblança que podria ocupar un volum sencer i que sens dubte encara serà objecte de noves recerques i de noves descobertes.

ELS ANYS DE FORMACIÓ

Com ja he insinuat, Frederic Clascar i Sanou va néixer el 6 de setembre de 1873 a Santa Coloma de Farners. El seu pare, Manuel Clascar i Circuns, propietari d'una farmàcia en aquella vila, va morir quan ell tenia uns quatre anys, cap al 1877, i la seva mare, Raimunda Sanou i Noguera, que quedà vídua amb tres filles —uns quants anys més grans que Frederic— i un fill, decidí aleshores de tornar al seu poble natal, Santa Coloma de Queralt, on exercí de mestra fins que morí (segons Mas i Solench, el 24 de desembre de 1889). Frederic, ben dotat per als estudis, ingressà aviat al Seminari de Vic —diòcesi a la qual pertanyia Santa Coloma de Queralt— i hi cursà humanitats (1885-1886 fins a 1889-1890). Després passà al Seminari de Barcelona, on enllestí la carrera eclesiàstica —filosofia i teologia, incloent-hi dues assignatures d'hebreu, en les quals tingué com a professor el doctor Joan Baptista Codina, membre de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona— entre el 1890-1891 i el 1898-1899. Mentrestant, segurament per la necessitat que tenia de guanyar-se la vida, tingué una beca i una capellania i del 1894 al 1899 exercí de substitut

1. Vegeu Montserrat VILÀ i Joan MOLAR, «El Fons Lluís Nicolau d'Olwer de l'arxiu de l'Abadia de Montserrat», *Llengua & Literatura*, VIII (1997), p. 437-471. Per a la intensa relació entre Nicolau i Clascar, vegeu Montserrat VILÀ, «Lluís Nicolau d'Olwer i els estudis sobre la Bíblia. In memoriam Frederic Clascar», *Miscel·lània Joan Veny* 3, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003, p. 185-190.

2. Josep M. MAS I SOLENCH, *Frederic Clascar i Sanou. Entre l'ortodòxia i la política*, Ajuntament de Santa Coloma de Farners - Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2005. Em va correspondre de prologar el llibre, cosa que em va permetre de precisar i de completar el treball esmentat d'*Escriptors i erudits contemporanis. Cinquena sèrie*. Aquest pròleg fou inclòs igualment a *Escriptors i erudits contemporanis. Sisena sèrie*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2006.

de filosofia llatina, a gust tant dels alumnes com dels superiors del Seminari. Ja aleshores començà les seves activitats de publicista i d'animador cultural: intervingué en les conclusions de filosofia i de teologia en diverses sessions acadèmiques amb motiu de la festa de sant Tomàs d'Aquino i fou president de l'Acadèmia de Sant Joan Crisòstom i prefecte de la Societat Catequística, establertes al Seminari.

Malgrat la seva joventut, ja en aquests anys Clascar entra de ple en el moviment catalanista que anava prenent embranzida a tot arreu. Ens consta que per contactes familiars tenia relació sovintejada amb Vilafranca del Penedès, on conegué el futur bisbe de Vic Josep Torras i Bages, amic i mentor seu per sempre més. Sembla que per influència d'un cosí que vivia a Vilafranca, Salvador Barris, s'interessà per la filosofia i pel que aleshores s'anomenava el regionalisme i començà a col·laborar en un periòdic titulat *Lo Clam del Penedès*, i més endavant *Les Quatre Barres*, fundat el 1891. No solament es limità a publicar poesies i rondalles, sinó que ja el 1893 el setmanari *La Veu de Catalunya* li acollí un extens article sobre el pensament polític de l'Església, seguit per nombroses col·laboracions tant al mateix setmanari com al diari que més endavant n'adoptà el nom. Més encara, guanyà un premi dels Jocs Florals de 1895 amb un «Estudi sobre la filosofia a Catalunya en lo segle XVIII», que donava una bona mostra de la seva capacitat de treball i de la seva intel·ligència.³ L'any següent, juntament amb el seu condeixeble Norbert Font i Sagué, tornà a ésser premiat als Jocs Florals per un «Estudi sobre'l caràcter del poble català en ses tres manifestacions literària, artística e intel·lectual».

Al començament de juny de 1898, Frederic Clascar, incorporat canònicament a la diòcesi de Barcelona, rebé la primera tonsura clerical i els quatre ordes menors, tal com es feia en aquell moment, al palau episcopal de Barcelona i de mans del bisbe Jaume Català i Albosa. A mitjan desembre de 1898 fou ordenat sotsdiaca al mateix palau episcopal, però aquest cop l'orde li fou conferit, per especial comissió de Català, pel bisbe de Vic, Josep Morgades, més endavant bisbe de Barcelona, i el 27 de maig de 1899 Morgades mateix l'ordenà de prevere a l'església de la Mercè de Vic. L'endemà, festa de la Santíssima Trinitat, va celebrar missa nova a la Casa de Caritat de Barcelona. És ben significatiu que Torras i Bages pronuncià el sermó d'aquesta missa, en el qual no deixà de fer al·lusió a les «relacions molt íntimes i espirituals» que havia mantingut amb ell.

3. Per a aquesta visió de la filosofia catalana setcentista, vegeu les agudes reflexions de Miquel BATLLORI, «Ignasi Casanovas i Frederic Clascar. Historiografia i recuperació del pensament del set-cents i el vuit-cents», dins Josep MONSERRAT MOLAS i Pompeu CASANOVAS (ed.), *Pensament i filosofia a Catalunya. I: 1900-1923*, Barcelona, Societat Catalana de Filosofia, 2003, p. 63-79. Es tracta d'una conferència, recollida també a Miquel BATLLORI, *Records personals i últims escrits*, València, Tres i Quatre, 2003, p. 483-501, obra de senectut de l'autor, que no coneix bé la bibliografia sobre Clascar i que, a causa de la malaltia que aviat el duria a la mort, no degué poder revisar el text transcrit a partir d'una exposició oral.

LA CARRERA ECLESIASTICA

Tot seguit, el juny de 1899 el nou prevere fou nomenat coadjutor de la parròquia de Sant Esteve de Granollers. El gener de 1900 passà com a vicari a la parròquia de Sant Baldiri de Sant Boi de Llobregat, i durant els mesos de juliol i d'agost de 1901 el trobem a la parròquia de l'Hospitalet, igualment com a vicari. Del 1901 al 1904 fou coadjutor de la parròquia de Santa Madrona de Barcelona, i el 12 de setembre del mateix any 1904 el bisbe auxiliar de Barcelona, Ricard Cortès, li atorgà el benefici de Sant Joan Baptista, a la mateixa parròquia de Santa Madrona, amb la condició que n'ajudés el rector en l'administració dels sagraments, l'ensenyament de la doctrina cristiana i la visita als malalts. El 1909, el rector de Santa Madrona donava fe que Clascar complia els deures que li corresponien com a beneficiat i era molt apreciat pels seus feligresos. Havia introduït el cant gregorià a la parròquia i havia estat vicepresident del Centre Catòlic de Santa Madrona —dissolt arran de la Setmana Tràgica—; igualment havia treballat amb zel en les escoles parroquials i en altres institucions fundades al Patronat Obrer de Santa Madrona.

Clascar, però, com acostumava a passar als clergues intel·lectuals, no sentia «vocació per a la vida parroquial», com confessava a Torras i Bages en una carta de 1903, i el 31 d'octubre de 1905 va demanar al cardenal Casañas que li permetés d'anar a «diverses diòcesis d'Itàlia i a altres llocs de l'estranger» per raó d'estudis. La llicència oportuna li fou concedida el 7 de novembre del mateix any i al cap d'uns quinze dies ja el trobem a Roma, on el 20 de novembre obtingué facultats per poder celebrar missa, tant a la ciutat com a les parròquies dels voltants. Residia al Pontifici Col·legi Espanyol i ens consta que seguí cursos de dret canònic a la Universitat Gregoriana i cursos de dret romà al Seminari de Sant Apollinar. El 10 de maig de 1906 la Gregoriana li lliurà un diploma que certificava que havia obtingut el batxillerat en dret canònic. El rector i el prefecte d'estudis de la Universitat l'invitaven a continuar els estudis fins a aconseguir els graus de llicenciat i de doctor, bé que no tenim cap notícia que ho fes. Sí que sabem, a través de Lluís Nicolau d'Olwer, que el mateix any 1906 va assistir a algunes classes de grec a la Universitat de Barcelona, on era professor un futur col·lega seu a l'Institut d'Estudis Catalans, el Dr. Lluís Segalà. Nicolau, aleshores company de Clascar a la Universitat i més endavant igualment membre de la Secció Filològica de l'Institut, precisa que aleshores ja preparava la traducció de l'evangeli de sant Mateu, a la qual ens referirem més endavant.⁴

4. Lluís NICOLAU D'OLWER, *Caliu. Record de mestres i amics*, Mèxic, Institut Català de Cultura, 1958, p. 79 i 111. A la breu necrologia de Clascar inclosa dins el volum col·lectiu *L'Institut d'Estudis Catalans. Els seus primers xxv anys*, Barcelona, Palau de la Generalitat, 1935, p. 38, Nicolau diu, més en general, que «de tornada» de Roma «assistí a cursos de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona. A part d'això, i per damunt de tot, Frederic Clascar fou un autodidacta [sic]».

En tornar de Roma, Clascar recuperà el seu benefici a Santa Madrona i, com ja havia fet abans, es dedicà a la preparació catequètica dels infants a diverses escoles de Barcelona. En un pla més d'acord amb les seves preocupacions patrioticoreligioses, col·laborà decisivament en les activitats de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, que havia estat fundada per Josep Torras i Bages. Entre el 1900 i el 1906 en dirigí un petit butlletí, titulat *Montserrat*, cosa que afavorí les seves relacions amb els escriptors del moment —entre els quals amb Josep Carner, que més endavant seria també col·lega de la Secció Filològica—, i l'agost de 1910, en morir mossèn Norbert Font i Sagué, el bisbe Joan Josep Laguarda li demanà que el substituís en el càrrec de consiliari de la Lliga, com ho féu durant tota la vida. Intervingué igualment en l'Associació d'Eclesiàstics per a l'Apostolat Popular, fundada a la diòcesi de Barcelona el 1905, de la qual havia estat un dels promotors, i col·laborà a la revista *Reseña Eclesiástica*, iniciada per l'Associació el 1909. També dirigí l'edició catalana de la *Fulla Dominical* de la diòcesi de Barcelona, redactada per la mateixa Associació d'Eclesiàstics i posada en marxa a partir del curs 1907-1908. El gener de 1910, la Diputació de Barcelona el nomenà capellà de la Casa Provincial de Maternitat i Expòsits, a les Corts, amb un sou de mil cinc-cents pessetes anuals i amb residència i manutenció gratuïta a l'Asil mateix de la institució. Prengué possessió del càrrec l'11 de febrer, sense abandonar el benefici de Santa Madrona, i l'exercí durant nou anys. El gener de 1919 el nou president de la Diputació, Joan Vallès i Pujals —successor d'Enric Prat de la Riba, gran protector i amic de Clascar—, li acceptà la dimissió que havia presentat el mateix mes de gener. Aquesta dimissió, segons tots els indicis, no havia estat voluntària i responia a problemes entre el capellà de la Casa de Maternitat i les monges que la regentaven. Fossin quines en fossin les circumstàncies, tant Josep Farran i Mayoral com Eugeni d'Ors posaren en relleu que es tractava d'una «dolorosa punxada» i d'«un crim social», i l'interessat en sofrí les conseqüències en un desmillorament progressiu d'una salut que, pel que deia Nicolau d'Olwer, es ressentia d'una feina excessiva. Una infecció gripal el dugué ràpidament a la mort el 21 de febrer del mateix any 1919.

L'ENAMORAT DE LA LLENGUA CATALANA

Lluís Nicolau d'Olwer definia mossèn Clascar com «un soldat de la causa catalana», que «li hauria donat generós la sang, com li donava, amb un treball superior a les seves forces, la salut i la vida». No deixava de repetir: «tan pocs que som i tantes coses que hem de fer!», i desitjava ésser a tot arreu: «Volia traduir la Bíblia de l'hebreu i del grec, volia continuar la producció apostòlica i ascètica del seu mestre el bisbe Torras i Bages, volia dur a la prosa religiosa els guanys de la Renaixença, volia que fos purificada i restaurada la litúrgia, volia estudiar la tradició filosòfica catalana, volia crear una escola de semitistes, volia... volia... No té límit

allò que ambicionava per a la glòria de Déu i de la nostra llengua. “Tot això ho fem pel català”, deia. En veritat, jo no he conegut ningú que s’estimés tant com ell la nostra llengua.»⁵

En la nota necrològica que Nicolau dedicà a Clascar insistia en aquests mateixos conceptes i posava en relleu que «la tasca primordial de mossèn Clascar, la de més transcendència i la menys coneguda, és la d’haver dut a la prosa religiosa els guanys de la Renaixença. Entusiasta així mateix de la participació del poble en els oficis religiosos, es féu un deure de facilitar-la i fomentar-la. És per això que la major part de la producció clascariana està constituïda per llibres i opuscles de litúrgia, de devoció, de mística popular i de música religiosa».⁶

Aquesta extensa i dispersa obra —a la qual cal afegir encara un aspecte que segur que no era del grat de Nicolau: dues conferències sobre els problemes de l’educació i l’ensenyament religiós, en oposició a l’escola neutra propugnada per l’Ajuntament de Barcelona (1908)—⁷ era fonamentalment de tipus divulgatiu i fou molt ben acollida en el seu moment. Maria Antònia Salvà, per exemple, escrivia a Clascar des de Palma el 24 de juny de 1908:

Ab quin gust el diumenge del Ram passat vaig estrenar la bella Setmana Santa que Vosté tengué l’amabilitat de regalarme ara ha fet un any! Estava mes contenta ab aquest llibret de devoció escrit en la nostra parla! A tothom l’ensenyava y no vaig dexarlo de les mans en aquells dies augusts.

Si ves com jo llament el que no n’hi hagi mes de llibres piadosos en catalá! Cada any, al acabar el mes de Maig (que fas sempre ab el llibre d’En [Miquel] Costa [i Llobera]) sent com una tristor d’haver d’emprendre les meditacions del Sagrat Cor en una llengua esterna. ¿Quant hi haurá, á la nostra patria, un Mossèn Frederich qui nos ne doni un, de *Mes de Juny* com una toya de clavells y espigues per ornar l’altar del Sagrat Cor de Jesús?⁸

LA SECCIÓ FILOLÒGICA DE L’INSTITUT D’ESTUDIS CATALANS

El 9 de maig de 1911 l’Institut d’Estudis Catalans constituí la seva Secció Filològica, aleshores anomenada també Institut Filològic i d’Expansió de la Llengua

5. Lluís NICOLAU D’OLWER, *Caliu. Record de mestres i amics*, p. 112.

6. Íd., «Frederic Clascar i Sanou», dins el volum col·lectiu ja citat *L’Institut d’Estudis Catalans. Els seus primers xxv anys*, p. 58.

7. Vegeu la bibliografia de Clascar al volum col·lectiu citat a la nota anterior, p. 276-277, i a la biografia esmentada de Mas i Solench. M’hi he referit sovint als llibres *Aproximació a la història contemporània de Catalunya*, Barcelona, Publicacions de l’Abadia de Montserrat, 1973; *L’Església catalana al segle xx*, Barcelona, Curial, 1975, i *Església i societat a la Catalunya contemporània*, Barcelona, Publicacions de l’Abadia de Montserrat, 2003, amb índexs de noms.

8. Biblioteca de Catalunya, manuscrit 1978. Clascar va fer cas dels precés de Maria Antònia Salvà: el 1917, el llibre *Flors espirituals* incloïa un apartat titulat «Amorettes del Cor de Jesús».

Catalana o Institut de la Llengua Catalana. Per decisió directa d'Enric Prat de la Riba, s'hi incorporaren escriptors i erudits, i no hi mancaren dos traductors reconeguts, Lluís Segalà i Frederic Clascar, que, juntament amb Joan Maragall i Josep Carner, tenien la missió de procurar «homologar la llengua catalana al nivell de les més desenvolupades».⁹ Clascar, que esdevingué bibliotecari de la nova Secció, féu sempre costat, com ja assenyalava al començament, a Pompeu Fabra i a la reforma ortogràfica que propugnava i s'allunyà progressivament del primer president de la Secció, mossèn Antoni M. Alcover, que no veia amb bons ulls el propòsit de Prat de la Riba de promoure la difusió del català com a llengua de cultura i que hauria volgut una dedicació exclusiva als estudis de tipus filològic i lingüístic. El 1915 Clascar anà dues vegades a Mallorca, el segon cop en companyia de Fabra, per convèncer mossèn Alcover de la necessitat que diposés a l'Institut la famosa «Calaixera» on s'acumulaven els milers de paperetes que havien de constituir el futur *Diccionari de la llengua catalana*, que a l'hora de la veritat adoptà el títol confusionari de *Diccionari català-valencià-balear*. Aconseguiren el seu objectiu, però les discrepàncies d'Alcover amb la resta de membres de la Secció, que s'anaren aguditzant amb el temps, feren que tres anys després, el maig de 1918, Alcover recuperés d'amagat la seva «Calaixera» i la retornés a Mallorca, amb gran sorpresa i amb un no dissimulat disgust per part dels seus col·legues, que aviat li demanaren d'una manera definitiva que renunciés a la presidència de la Secció, amb la qual cosa es creà un lamentable conflicte que tingué llargues i doloroses repercussions des de molts de punts de vista. El 1917 Clascar féu un altre viatge a Mallorca per tractar directament amb Maria Antònia Salvà —com ja hem vist abans— dels problemes que havien sorgit respecte a la revisió de la traducció de *Mireia* publicada per l'Institut, i tenim constància que la seva diplomàcia i la seva bonesa van colpir Maria Antònia, que sempre es va mantenir addicta a Pompeu Fabra i a l'Institut, sense trencar, però, amb mossèn Alcover. Ja anteriorment, l'estiu de 1915, Clascar havia anat a València, acompanyat també en aquest cas per Pompeu Fabra, amb la finalitat de trobar «la manera més adequada de contribuir a l'expansió de la Llengua en terres de València». Després dels contactes mantinguts, Clascar va proposar a la Secció Filològica la publicació «per via de prova» d'«alguns llibres religiosos, tal com el de la primera comunió i la Setmana Santa [dues obres seves, no ho oblidem], en els quals, conservant-se el caràcter del català literari, es toleressin algunes de les formes més característiques del valencià». La Secció aprovà la proposta, però no sembla que tot plegat tingués cap resultat pràctic.

Clascar, amic dels llibres, va intervenir en la ponència nomenada per l'Institut amb la finalitat de tirar endavant la futura Biblioteca de Catalunya i formà part

9. Albert BALCELLS i Enric PUJOL, *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*. Volum I. 1907-1942, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2002, p. 160.

del primer patronat d'aquesta institució. A la Filològica, va aconseguir la creació d'unes Oficines d'Estudis Orientals, que es posaren en marxa al començament de 1917, resultat de la fusió d'un avantprojecte de Clascar sobre una Oficina d'Estudis Semítics i d'un projecte similar de Segalà que demanava una Oficina d'Estudis Clàssics.¹⁰ Clascar mateix va presentar a la Secció una llista de noms hebreus perquè en fos estudiada la transcripció catalana, tasca de la qual s'havia d'ocupar una ponència formada, juntament amb ell, per Fabra i per Segalà. Juntament amb Alcover i amb Fabra, li fou encarregat d'estudiar la catalanització dels noms del santoral i ens consta que en redactà paperetes amb vista al *Diccionari* que preparava l'Institut. Segalà i Clascar reberen igualment l'encàrrec de preparar una «Onomàstica clàssica i cristiana», que havia d'aparèixer com un suplement del *Diccionari ortogràfic* redactat sota la direcció de Pompeu Fabra.

LA TRADUCCIÓ DE LA BÍBLIA

L'obra de més envergadura empresa per Clascar des de la Secció Filològica, seguint sens dubte els desigs de Prat de la Riba, fou evidentment la traducció, amb pròlegs i notes, de la Bíblia, tant de l'Antic com del Nou Testament, a partir dels textos originals hebreu i grec i no, com era habitual, de la Vulgata llatina. Clascar tenia una antiga dèria de dur a terme aquesta gran aventura, que inicialment volia compartir amb el seu mestre Joan B. Codina i Formosa i amb el seu company Gumersind Alabart. A l'hora de la veritat, però, preferí treballar en solitari, bé que a l'Institut es rodejà d'un petit equip que li permetés de treballar a bon ritme. Es preocupà igualment per l'adquisició de les obres més rellevants i més recents de l'exegesi bíblica contemporània, en francès, en anglès, en alemany i fins i tot en occità, i des del 1911 rebé l'encàrrec de traduir tota la Bíblia, començant pel *Gènesi*. De fet, en llegí el primer capítol en una reunió de la Secció el 29 de setembre d'aquell any i al començament de l'any següent ja es demanaren pressupostos per a l'edició del *Gènesi*, que a l'hora de la veritat no va aparèixer fins al 1915, tant a causa del caràcter perfeccionista del traductor —que no acabava mai de corregir-ne les proves— com sobretot per culpa dels problemes de censura eclesiàstica amb què topà. En efecte, després d'una primera censura del Dr. Francesc Faura, canonge lectoral de Barcelona, aquest no devia veure les coses clares i, abans de donar el preceptiu *Nihil obstat*, demanà una nova censura als jesuïtes Josep M. Bover i Joan Rovira, de tendències molt conservadores, els quals consideraren

10. Al final de la seva vida, Clascar fou nomenat també per la Mancomunitat president del Seminari de Filologia Oriental dependent de la Institució Escolar d'Estudis Superiors, que tingué una vida efímera.

inadequada la publicació de la versió de Clascar, llevat que la retoqués substancialment i hi suprimís tot allò que pogués ferir l'ortodòxia i que constituís un perill per als lectors no especialistes.¹¹

Clascar va passar la maroma com va poder i la Secció li finançà la publicació d'una *Vindicació documental d'unes notes del Gènesi*, apareguda en forma d'«Edició privada» en una data que no podem precisar. Tot plegat no li evità les crítiques dels sectors més conservadors, que arribaren a un punt extrem quan el 1918 va sortir la traducció del *Càntic dels càntics*, que gosava presentar-lo —tot fent servir una citació d'altri en alemany!— com un poema d'amor profà i que afirmava que no hi havia cap raó per a atribuir-lo a Salomó. En morir, tenia en premsa l'edició de l'*Èxode*, el segon llibre del Pentateuc, que després de moltíssims problemes va sortir el 1925.

El 1919, Lluís Nicolau d'Olwer havia promès, en un article a *La Revista*: «Dammunt la tomba, l'Institut us dreçarà, com monument de glòria i de dolor, una columna amb tota la vostra obra p[ò]stuma, columna de fust trencat i sense capitell, columna funerària!»¹² Tanmateix, davant el cúmul de dificultats sorgides —en les quals participaren igualment les germanes de Clascar i alguns dels seus col·laboradors—, ell i els seus companys de Secció preferiren una solució que els alliberava d'una tasca poc agradosa i per a la qual no se sentien preparats: van passar totes les traduccions bíbliques que Clascar i el seu equip havien enllestit gairebé del tot a la Fundació Bíblica Catalana, subvencionada per Francesc Cambó i dirigida pel caputxí pare Miquel d'Esplugues, que no s'amagava de dir que les versions de Clascar eren aprofitables i els facilitarien la feina per a enllestir tan aviat com fos possible la Bíblia que tenien en curs, però que les seves notes havien d'ésser bandejades, atès que la seva tasca exegetica, segons ell, era feta «amb *pose* d'avançat», fruit «de la consciència que tenia de sa feblesa científica».¹³ Val a dir que un altre caputxí actual, gran coneixedor de l'exegesi bíblica —i no simple diletant com el pare Miquel d'Esplugues— ha tornat la fama a Clascar, que considera «un gegant solitari», que «reeixí a crear la consciència de la necessitat de tornar exegeticament i literària a la Bíblia», i assegura que era «un exegeta-teòleg i potser teòleg perquè filòsof. Avui els entesos dirien que estava dotat de sensibilitat hermenèutica».¹⁴

11. Aquesta censura duríssima es troba a la Biblioteca de Catalunya, ms. 1978. Es tracta d'una còpia de l'original conservat a l'Arxiu Diocesà.

12. Lluís NICOLAU D'OLWER, «La Bíblia catalana», *La Revista*, any v (1919), p. 345.

13. Informe a Cambó del 20 de juliol de 1925, conservat entre els papers del pare Bonaventura Ubach a Montserrat.

14. Frederic RAURELL, «Un comentari inèdit del “Càntic dels Càntics”. L'exegesi catòlica entre 1900-1940», dins el volum col·lectiu *Rupert M. de Manresa, pensador en temps de crisi (1869-1939)*, edició revisada, Barcelona, Estudis Franciscans, 1989, p. 36 i 83-85.

La Fundació Bíblica Catalana va fer un gran ús dels manuscrits inèdits de Clascar —alguns dels quals han arribat fins a nosaltres—¹⁵ i d'aquesta manera la seva immensa feina no es va perdre del tot. Fa uns quants anys, un excellent especialista tant en filologia semítica com en lingüística catalana, Joan Ferrer i Costa, va reivindicar amb l'entusiasme que el caracteritza la Bíblia de mossèn Clascar, que considera un «biblista de gran talla —tot i que segons sembla era autodidacte— i home de fina intel·ligència»,¹⁶ i resumeix la seva tasca amb unes paraules que voldria fer-me meves per acabar aquesta semblança:

El treball de Mn. Clascar respon molt encara a una traducció calc de l'hebreu característica de la majoria de traduccions que es feien a Europa en el seu temps. En un moment en què la llengua literària catalana just s'ha començat a normalitzar en l'aspecte ortogràfic [...], el traductor se sent en llibertat per proposar un model de llengua que avui contemplem com a bastant singular perquè no triomfà: el model normatiu de Fabra no seguí la majoria de les propostes que Clascar aplicà en aquesta traducció, però, en qualsevol dels casos, l'obra d'aquest erudit resta com a testimoni seriós d'un moment molt singular en la història de la llengua literària catalana i de la traducció bíblica en català.¹⁷

15. Vegeu el meu treball «La traducció de l'*Eclesiastès* de Frederic Clascar», dins *Escriptors i erudits contemporanis. Novena sèrie*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2010, p. 131-137, amb la bibliografia anterior.

16. Joan FERRER, «Aproximació panoràmica a les traduccions bíbliques catalanes de començament del segle XX», dins Marcel ORTÍN i Dídac PUJOL (ed.), *Llengua literària i traducció (1890-1939)*, Lleida, Punctum & Trilcat, 2009, p. 36-37.

17. *Ibid.*, p. 39. Recentment s'ha referit també a les traduccions bíbliques de Frederic Clascar, sense treballar directament sobre les fonts, Francesc PARCERISAS, *Traducció, edició, ideologia. Aspectes sociològics de les traduccions de La Bíblia i de L'Odissea al català*, Vic, Eumo Editorial, 2009, p. 37-47.

LLISTA DE MEMBRES DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS AMB UNA BIOGRAFIA PUBLICADA
A LA COLECCIÓ «SEMBLANCES BIOGRÀFIQUES»

ALCOVER I SUREDA, Antoni M.	(1862-1932)
ALÒS-MONER I DE DOU, Ramon d'	(1885-1939)
ALSINA I BOFILL, Josep	(1904-1993)
ANGLADA I D'ABADAL, M. Àngels	(1930-1999)
ARAMON I SERRA, Ramon	(1907-2000)
BASTARDAS I PARERA, Joan	(1919-2009)
BATALLER I CALATAYUD, Josep Ramon	(1890-1962)
BOFILL I PICHOT, Josep M.	(1860-1938)
BOLÒS I CAPDEVILA, Oriol de	(1924-2007)
BROCÀ I DE MONTAGUT, Guillem M. de	(1850-1918)
CARIA, Rafael	(1941-2008)
CARNER I PUIG-ORIOI, Josep	(1884-1970)
CARRERAS I ARTAU, Joaquim	(1894-1968)
CASACUBERTA I ROGER, Josep M. de	(1897-1985)
CASASSAS I SIMÓ, Enric	(1920-2000)
CERVERA I ASTOR, Leandre	(1891-1964)
CLASCAR I SANOU, Frederic	(1873-1919)
COLOMER I POUS, Eusebi	(1923-1997)
DOMINGO I SANJUÁN, Pere	(1896-1979)
DURAN I SANPERE, Agustí	(1887-1975)
ESTEVE I SUBIRANA, Antoni	(1902-1979)
FABRA I POCH, Pompeu	(1868-1948)
FARGAS I ROCA, Miquel A.	(1858-1916)
FOLCH I TORRES, Joaquim	(1886-1963)
FONT I QUER, Pius	(1888-1964)
FONTSERÈ I RIBA, Eduard	(1870-1970)
GUIMERÀ I JORGE, Àngel	(1845-1924)
MARAGALL I GORINA, Joan	(1860-1911)
MARGALEF I LÓPEZ, Ramon	(1919-2004)
MARTORELL I TRABAL, Francesc	(1887-1935)
MIRET I SANS, Joaquim	(1858-1919)
MOLL I CASASNOVAS, Francesc de Borja	(1903-1991)
NICOLAU D'OLWER, Lluís	(1888-1961)
OLIVER I TOLRÀ, Miquel dels Sants	(1864-1920)
PI I SUNYER, August	(1879-1965)
PIJOAN I SOTERAS, Josep	(1881-1963)
PRAT DE LA RIBA I SARRÀ, Enric	(1870-1917)
PUIG I CADAFALCH, Josep	(1867-1956)
ROCA-PONS, Josep	(1914-2000)
RUBIÓ I BALAGUER, Jordi	(1887-1982)

RUBIÓ I LLUCH, Antoni	(1856-1937)
RUYRA I OMS, Joaquim	(1858-1939)
SAGARRA I DE SISCAR, Ferran de	(1853-1939)
SARDÀ I DEXEUS, Joan	(1910-1995)
SARSANEDAS I VIVES, Jordi	(1924-2006)
SEGALÀ I ESTALELLA, Lluís	(1873-1938)
SERRA I HÚNTER, Jaume	(1878-1943)
SOLÉ I SABARÍS, Lluís	(1908-1985)
TEIXIDOR I BATLLE, Josep	(1920-1989)
TERRADAS I ILLA, Esteve	(1883-1950)
TRIAS I FARGAS, Ramon	(1922-1989)
TRUETA I RASPALL, Josep	(1897-1977)
TURRÓ I DARDER, Ramon	(1854-1926)
VALLS I TABERNER, Ferran	(1888-1942)
VILA I DINARÈS, Pau	(1881-1980)
VILLANGÓMEZ I LLOBET, Marià	(1913-2002)

SEMBLANCES BIOGRÀFIQUES

Títols publicats

- [1] Manuel RIBAS I PIERA, *Josep Puig i Cadafalch, cofundador i membre il·lustre de l'IEC* (1996)
- [2] Josep M. CAMARASA, *Ramon Turró, un modernista al laboratori* (1997)
- [3] Josep CARRERAS, *August Pi i Sunyer: Semblança biogràfica* (1998)
- [4] Manuel SUBIRÀ, *Pere Domingo: Semblança biogràfica* (1998)
- [5] Albert BALCELLS, *Enric Prat de la Riba i l'Institut d'Estudis Catalans* (1998)
- [6] Oriol CASASSAS, *Miquel A. Fargas i Roca i els nous horitzons* (1999)
- [7] Xavier BARRAL, *Josep Pijoan: Del salvament del patrimoni artístic català a la història general de l'art* (1999)
- [8] M. Àngels Anglada i d'Abadal: *Sessió en memòria* (1999)
- [9] Eulàlia DURAN, *Agustí Duran i Sanpere: Semblança biogràfica* (2000)
- [10] Francesc FONTBONA, *Joaquim Folch i Torres: Semblança biogràfica* (2000)
- [11] Jordi SALES, *Jaume Serra i Hünter: Semblança biogràfica* (2000)
- [12] Carles MIRALLES i ANSCARI M. MUNDÓ, *Lluís Nicolau d'Olwer: Semblança biogràfica* (2000)
- [13] Josep M. FONT, *Guillem M. de Brocà: Semblança biogràfica* (2000)
- [14] Oriol de BOLÒS, *Pius Font i Quer: Semblança biogràfica* (2000)
- [15] Antoni ROCA, *Esteve Terradas i Illa: Semblança biogràfica* (2000)
- [16] Joan VENY, *Antoni M. Alcover i Sureda: Semblança biogràfica* (2000)
- [17] Pere LLUÍS FONT, *Joaquim Carreras i Artau: Semblança biogràfica* (2000)
- [18] *Enric Casassas i Simó: Sessió en memòria* (2000)
- [19] David SERRAT, *Lluís Solé i Sabarís: Semblança biogràfica* (2000)
- [20] *Ramon Aramon i Serra: Sessió en memòria* (2001)
- [21] Antoni SERRA I RAMONEDA, *Joan Sardà i Dexeus: Semblança biogràfica* (2001)
- [22] Aina MOLL, *Francesc de Borja Moll: Semblança biogràfica* (2001)
- [23] *Josep Roca-Pons: Sessió en memòria* (2001)
- [24] Josep ENRÍC LLEBOT, *Eduard Fontserè i Riba: Semblança biogràfica* (2002)
- [25] Carles MIRALLES, *Lluís Segalà i Estalèlla: Semblança biogràfica* (2002)
- [26] Albert BALCELLS, *Ramon d'Àldòs-Moner i de Dou: Semblança biogràfica* (2003)
- [27] Jaume CABRÉ, *L'ocellot sinistre: Semblança biogràfica d'Àngel Guimerà* (2003)
- [28] Pere LLUÍS FONT, *Eusebi Colomer i Pous: Semblança biogràfica* (2003)
- [29] Ricard GUERRERO, *Josep Alsina i Bofill, amor a la professió, amor a la llengua, amor al país: Semblança biogràfica de Josep Alsina i Bofill* (2003)
- [30] M. Teresa FERRER, *Joaquim Miret i Sans: Semblança biogràfica* (2003)
- [31] Josep M. MAS I SOLENCH, *Ferran Valls i Taberner: Semblança biogràfica* (2004)
- [32] Oriol CASASSAS, *Josep Trueta i Raspall, el símbol: Semblança biogràfica de Josep Trueta i Raspall* (2004)
- [33] Salvador REGUANT, *Josep Ramon Bataller i Calatayud: Semblança biogràfica* (2004)
- [34] *Marià Villangómez: Sessió en memòria* (2004)
- [35] Carles A. GASÒLIBA, *Ramon Trias i Fargas: Semblança biogràfica* (2004)
- [36] *Homenatge a Joaquim Ruyra en el centenari de 'Marines i boscatges': (1903-2003)* (2005)
- [37] Manuel CASTELLET, *Josep Teixidor i Batlle: Semblança biogràfica* (2005)

- [38] Carles MIRALLES, «*Un xic exòtic i desorientat*»: *Semblança de Joan Maragall l'últim any de la seva vida* (2005; 1a reimpr., 2011)
- [39] Ramon Margalef: *Sessió en memòria* (2005)
- [40] Eva SERRA, *Ferran de Sagarra i de Siscar: Semblança biogràfica* (2005)
- [41] Josep MASSOT, *Jordi Rubió i Balaguer: Semblança biogràfica* (2005)
- [42] Joan VILÀ-VALENTÍ, *Pau Vila i Dinarès: Semblança biogràfica* (2006)
- [43] Joan SOLÀ, *Pompeu Fabra i Poch: Semblança biogràfica* (2006; 1a reimpr., 2011)
- [44] Albert BALCELLS, *Francesc Martorell i Trabal: Semblança biogràfica* (2006)
- [45] Jacint CORBELLA, *Antoni Esteve i Subirana: Semblança biogràfica* (2006)
- [46] Oriol CASASSAS, *Leandre Cervera i Astor: Semblança biogràfica* (2007)
- [47] Josep VALLVERDÚ, *Josep Carner i Puig-Oriol: Semblança biogràfica* (2008; 1a reimpr., 2011)
- 48 Albert BALCELLS, *Antoni Rubió i Lluch, historiador i primer president de l'Institut d'Estudis Catalans* (2008)
- 49 *Oriol de Bolòs i Capdevila: Sessió en memòria* (2009)
- 50 Joaquim MOLAS, *Miquel dels Sants Oliver i Tolrà: Semblança biogràfica* (2009)
- 51 Josep M. CAMARASA, *Josep M. Bofill i Pichot: Semblança biogràfica* (2009)
- 52 *Jordi Sarsanedas: Sessió en memòria* (2010)
- 53 *Rafael Caria: Sessió en memòria* (2010)
- 54 *Joan Bastardas: Sessió en memòria* (2011)
- 55 *Josep M. de Casacuberta i Roger: Sessió en memòria* (2012)
- 56 Josep MASSOT I MUNTANER, *Frederic Clascar i Sanou: Semblança biogràfica* (2012)